

Tutkinno uudistusseminaari Lammilla

Helsingin yliopiston suomen kielen laitoksen ja Helsingin yliopiston suomen kielen opiskelijoiden ainejärjestön Siulan yhdessä järjestämä Lammin seminaari on jo traditio. Tälläkin kertaa (29.–30. 10. 1993) kaksipäiväinen tapaaminen Lammin biologisella asemalla oli koonnut yhteen laitoksen henkilökuntaa ja opiskelijoita. Opiskelijoita oli paikalla kolmisenkymmentä, joten prosentuaalisesti otos suomen kielen opiskelijoista ei ollut suuri. Positiivista sen sijaan oli, että paikalle oli uskaltanut myös ensimmäisen vuoden opiskelijoita ja, mikä vielä positiivisempaa, myös ulkomaalaisopetuksen opiskelijoita.

Tutkinno uudistus puhuttanee kaikkia Suomen yliopistoja juuri tällä hetkellä, pitäisihän uuteen tutkintoyhteistykseen siirtyä syksyllä 1994 ja suunnitelmien pitäisi olla valmiina maaliskuun -94 alkuun mennessä. Selostan Lammin seminaaria Virittäjän lukijoille valaistakseni tutkinno uudistuksen nykyvaihetta ja ongelmia sekä tuodakseni

julki opiskelijoiden näkökulman asiaan. Tällä hetkellä Helsingin yliopistossa suomen kielen opinnot kestävät keskimäärin 6,2 vuotta. Tutkinno uudistuksen jälkeen niihin tulisi kuluu ideaalitapauksessa neljä vuotta. Tämä tarkoittaa, että paljonkin on muutettavaa sekä opetuksen sisällössä että opetustavoissa, jotta tavoitteeseen olisi mahdollista päästä.

Tutkinno uudistukseen liittyvistä asioista ja järjestelyistä on ollut jo laitoksen johtoryhmässä keskustelua. Vaikka johtoryhmässä on edustajia opiskelijoista professoreihin, Lammin seminaari puolustaa paikkaansa laajempaan keskustelufoorumina. Laitoksellamme on jo pitkään ollut käytäntönä, että myös opiskelijat osallistuisivat opintojen suunnitteluun ja niitä koskevaan päätöksentekoon. Opiskelijan ei Lammillakaan tarvinnut hävetä mielipiteitään tai kysymyksiään. Tottahan on, että asioihin tulee usein aivan uusia ulottuvuuksia, kun niitä katsotaan useammalta kuin yhdeltä kannalta.

Ennen jakautumista keskusteluryhmiin laitoksen esimies Pentti Leino hahmotteli kuulijoille, mistä tutkinno uudistuksessa on kyse. Toisaalta hän toi meille myös yliopiston rehtorin terveiset tulevasta säästötoimista, jotka osaltaan vaikuttavat opintojen suunnitteluun. Karkeasti yleistäen maisteriksi valmistuminen veisi neljä vuotta. Tämä tarkoittaa neljääkymmentä opintoviikkoa lukuvuodessa. Tahti olisi melkoinen, osalle opiskelijoista ehkä jopa mahdoton, mutta koska meille on annettu tietyt rajat, ei kannata tuhlaa aikaa ja energiaa näiden rajojen arvioimiseen. Pakko mikä pakko. Yliopisto muistuttaa koko ajan enemmän kilpailuyhteiskuntaa, missä kaikki tulee voida mitata rahalla eli opintoviikoilla, valmistuneilla maistereilla tai tuottavilla jatko-opiskelijoilla. Eri asia sitten on, kuinka opiskelijoilla on taloudellisia resursseja selvitä opiskelusta pelkästään opintotuen turvin. Tutkinno suorittaminen neljässä vuodessa vie kyllä opiskelijalta kaiken sen ajan, mitä hän ei käytä nukkumiseen.

Ryhmiä aiheet pohjautuivat siihen, miten opinnot rakentuvat tulevaisuudessa. Pe-

rusopinnoissa on ongelmallisinta jatkossa se, miten niiden rakennetta tulisi muuttaa niin, että niiden suorittaminen vuodessa olisi mahdollista. Tällä hetkellä suurin osa opiskelijoista kuluttaa perusopintoihin noin kaksi vuotta. Jos oletetaan, että kaikilla suomen kielen ammattilaisilla tulisi olla samat pohjatiedot, juuri tämän vuoden tulisi olla sisällöltään mahdollisimman monipuolinen. Vuoden aikana pitäisi opiskelijalle hiljalleen hahmottaa kuva siitä, mihin kielen alueeseen hän jatkossa keskittyy ja mahdollisesti myös se, mistä hän tekee gradunsa. Ei lainkaan vähäinen vaatimus yhdelle vuodelle, varsinkin kun tämä samainen vuosi on useimmille opiskelijoille ensimmäinen opiskeluvuosi yliopistossa.

Olisikin hyvin tärkeää, että laitoksen opintoihin orientoiva kahden viikon periodikurssi suunniteltaisiin huolella tiiviksi, mutta helpokosti sulatettavaksi paketiksi. Ehkä ongelmallisinta on, mitä näiden perustietojen oletetaan olevan. Jos halutaan säilyttää kaikki nykyinen syntaksista lähisukuikieliin ja morfologiasta semantiikkaan, pitää opetusmuotoja uudistaa radikaalisti. Perusopintojen suorittaminen pelkästään luentokursseilla olisi tappava yritys. Nykyinen sisältömäärä olisi mahdollista suorittaa yhdistämällä erilaisia opetusmuotoja. Toisaalta voidaan tietenkin miettiä, olisiko nykyisissä sisällöissä karsimisen varaa. Onneksi tätä ja muitakin asioita pohditaan vielä konkreettisemmalla tasolla ryhmissä, jotka muodostetaan myöhemmin.

Perusopintojen suunnittelutyöryhmän esitellessä saavutuksiaan pohdittiin myös sitä, voisiko nykyisen aineopintojen loppu-tentin suorittaa esimerkiksi kirjallisena tehtävänä jostain kielen osa-alueesta ja keskusteluna ohjaavan opettajan kanssa. Mielestäni tällaista ehdotusta ei saa jättää huomiotta, vaikka uudet ideat saattavatkin kaatua resurssien vähyteen.

Aine- ja syventäviä opintoja on Helsingissä suoritettu myös erilaisiin praktikumeihin osallistumalla. Praktikumeja opetusmuotona pidetään yleisesti hyödyllisenä, tietenkin aina on parantamisen varaa sisällöissä ja joskus myös opetustyyliissä. Mie-

Katsauksia

lestäni yksi praktikumien anneista on, että kynnys seminaariin madaltuu. Tapana on ollut, että aineistopraktikumi on puhutun kielen alueelta. Nyt ehdotettiin, että se voisi olla miltä kielen alueelta tahansa, ja tästä virisikin tiukka keskustelu. Vallalla on kaksi hyvin vahvaa ja vastakkaista kantaa: toiset sitoutuvat puhuttuun kieleen ja sen tutkimukseen, toisten mielestä puhutun kielen tutkimus ei ole opintojen kannalta välttämätöntä. Molempien kantojen edustajien argumentointi oli vakuuttavaa, joten uskon – ja toivon – että keskustelua jatketaan vielä sekä meidän laitoksellamme että mahdollisesti myös muualla.

Suomen kielen ja kulttuurin opintojen kehittäminen puhutti osallistujia kovasti. Tällä hetkellä kaikki yliopiston ulkomaalaisopiskelijat saavat suomen kielen opetusta laitoksellamme. Jatkossa on mahdollista, että perusopetus siirtyy kielikeskukseen. Nyt keskustelimmekin ulkomaalaisten opiskelijoiden mahdollisuudesta suorittaa sivuaineopinnot suomen kielestä. Ulkomaalaisopetuksen henkilökunta ja osa opiskelijoista olikin pureutunut asiaan kunnolla ja heillä oli ehdotus opintojen rungoksi. Myös suomi vieraana tai toisena kielenä -erikoistumislinja suomen kielen opiskelijoille oli pitkälle suunniteltu. On oletettavaa, että jatkossa tarvitaan yhä enemmän ihmisiä, jotka kykenevät antamaan ammattitaitoista suomen kielen opetusta Suomeen muuttaneille ulkomaalaisille.

Kaikkien Lammilla työskennelleiden ryhmien tulokset käsitellään vielä lopuksi laitoksen johtoryhmässä. Vaikka niin monet osallistuvat erilaisten kurssien ja opintokokonaisuuksien suunnitteluun, päättää laitoksen johtoryhmä virallisesti, mitä humanistiselle tiedekunnalle esitetään. Tiedekunta vuorostaan hyväksyy laitoksen opintosuunnitelmat. Meidän laitoksellamme on hallinnonuudistus toteutunut jopa kadehdittavalla tavalla: meistä kukin voi, niin halutessaan, olla vaikuttamassa siihen, mitä laitoksella opetetaan. Lisäksi eri alojen asiantuntijat, esimerkiksi ulkomaalaisopetuksen henkilökunta, saavat äänensä kuuluville, kun päätetään heitä koskevista asioista.

Tarkoitus oli, että myös opettajankoulutukseen liittyvistä asioista olisi voitu keskustella ja esimerkiksi suunnitella, kuinka yhdistää järkevästi suomen kielen ja didaktiikan opinnot. Syksy on kiireistä aikaa, joten alan asiantuntijoita ei ollut saatu paikalle. Toisaalta on myös otettava huomioon kasvatustieteellisen tutkinnonuudistussuunnitelmat. Opettajankoulutuksen suunnittelu meidän laitoksemme osalta siirrettiinkin myöhempään syksyyn.

Eri kurssien ja kokonaisuuksien muokkaaminen on paikallaan, siitä lienemme kaikki samaa mieltä. Kuitenkin sen hahmottaminen, mikä on tärkeää, vaihtelee huomattavasti sen mukaan, mistä itse kukin on kiinnostunut. Jos emme pysty karsimaan ei-niin-tärkeää ainesta tärkeästä, pitää erilaisia opetusmuotoja kehittää. Opetusmuotojen kehittämisryhmä olikin löytänyt runsaasti erilaisia vaihtoehtoja nykyisille luentokursseille. Jo nyt laitoksellamme on käytössä joitain ns. vaihtoehtoisia tapoja suorittaa kurseja, kuitenkin ne eivät tulevaisuudessa riitä. Nykyisin opinnot ovat noin viiden opintoviikon kokonaisuuksia, jatkossa ehkä kymmenen. Myös isot, soveltavat tentit joko yksin tai ryhmässä, kotona tai yliopistolla lienevät jatkossa osa arkipäiväämme. Opetusmuotoja kehitettäessä nopeuden lisäksi tulee ottaa huomioon opetuksen tason säilyminen. Nopeus ei saa korvata laatua. Erilaiset yhteishankkeet joko laitoksen kanssa tai opiskelijoiden kesken olisivat suotavia. Tutkija voisi käyttää tutkimustyöstään opiskelijan apua tai jo pidemmälle ehtinyt opiskelija voisi opettaa nuoremmalle opiskelijalle omaa erikoisalaansa. Tällainen yhteistyö on mahdollisia, jos opiskelija integroituu laitokseen ja sitä kautta tietää, mitä kaikkea laitoksella tehdään. Jälleen kerran laitoksen oman orientoivan kurssin tulisi täyttää tämä tehtävä apunaan toimiva tiedonvälitys.

Jatko-opiskelua sekä opetuksen ja tutkimuksen suhdetta pohtineessa ryhmässä keskityttiin gradun tekemiseen liittyviin ongelmiin ja jatko-opiskelijoiden asemaan. Opiskelijat kritisoivat jonkin verran sitä, että tällä hetkellä opinnot loppuvat usein graduun.

Katsauksia

Sitä pidetään kaiken päämääränä, eikä esi-merkiksi kaiken alkuna. Tässä, kuten niin monessa muussakin asiassa, mielipiteet jakaantuivat kunkin omien intressien mukaan. Tärkeintä laitoksen kannalta on, että gradu- ja valmistuu mahdollisimman paljon, ja kuka- kapa meistä opiskelijoistakaan haluaisi olla ikuinen opiskelija – gradua vaille valmis. Myös opetusta ja tutkimusta pohtineessa ryhmässä keskusteltiin laitokseen integroi- tumisesta ja yhteishankkeista. Eli laitoksella on vielä paljon tehtävää, mutta tästähän meidän on hyvä jatkaa yhdessä eteenpäin.

Perjantai ja lauantai Lammilla kuluivat nopeasti. Ryhmissä keskusteltiin vilkkaasti ja jokaisella ryhmän jäsenellä oli kortensa kekon kannettavana. Opintojen kokoi- naisuudet saivat hahmoa, tosin monista yk- sityiskohdista oltiin eri mieltä, ehkäpä jo- tain jäi meiltä kokonaan huomaamatta. Mie-

lialat kotiin lähettäessä olivat toiveikkaat; olihan saatu jotain aikaiseksi. Lammin se- minaarin tulokset eivät jää unholaan, koska tutkinnonuudistuksen pohjalta tullaan vielä useasti kokoontumaan.

Perjantai-illan hämyssä kertoivat Jyrki Kalliokoski ja Marja-Liisa Helasvuo opis- kelijavaihdoista Suomesta muuhun maail- maan ja Mia Halonen esitteli meille OS- MAn eli kaikkien yliopistojen suomen kiel- ten opiskelijoiden oman kattojärjestön. Montakaan lepothetkeä ei meille osallistujil- le suotu, koska asiaa oli paljon. Tunnelma säilyi alusta loppuun korkealla. Lisäksi suo- malainen syksy tarjoili meille kauneimpia antejaan: hiukan ruskaa, ripaus huurretta ruohikossa ja kaksi astetta pakkasta.

LEILA LÄHTEENMÄKI